

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองพุกาม ประเทศเมียนมาร์

Guidelines of Cultural Tourism Management of Bagan, Myanmar

พระศุภเทพ โลสันตา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

ทวีวรรณ ศรีสุขคำ

มหาวิทยาลัยพะเยา

thadsathep@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองพุกาม ประเทศเมียนมาร์ และ 2. ศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองโบราณพุกาม ประเทศเมียนมาร์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในท้องถิ่น จำนวน 19 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) มีการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของเมืองฮอยอันมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิทัศน์ของเมืองพุกาม เช่นทิวทัศน์พระอาทิตย์ขึ้นและลับขอบฟ้า ด้านสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาเช่นวิหารและเจดีย์ ด้านศิลปกรรม เช่นภาพเขียนดินทรายและเครื่องเงิน และอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนา และวิถีชีวิตแบบอดีตกาล และ 2) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองพุกามที่สำคัญ คือ การให้บริการท่องเที่ยวในเมืองพุกามของหน่วยงานรัฐ การขายบัตรชมเมืองพุกาม การมีหน่วยงานหลากหลายที่สนับสนุนการจัดการจัดการรายได้ การจัดโครงสร้างเมือง การประชาสัมพันธ์และการดึงดูดตรวจผู้เยี่ยมชมเพื่อนำมาอนุรักษ์เมืองพุกาม

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การจัดการ, เมืองพุกาม, เมียนมาร์

ABSTRACT

The purposes of this qualitative research were 1. to study the cultural identity of cultural tourism of Bagan Ancient Town of Myanmar; and 2. to study the guidelines of cultural tourism management of this ancient town. The data was collected by documentary research, participant observation, and in-depth interviews with 19 key informants. The results showed that: 1) the unique cultural identity of Bagan Ancient Town was used in cultural tourism in 4 aspects, i.e., firstly, the scene of

Bagan site such as sunrise and sunset, secondly, the Buddhist architecture such as Zedi and Gu Hpayar, thirdly, art such as sand painting and lacquer were , and fourthly, ways of life such as respect to Buddhist and former lifestyle, 2) Guidelines of cultural tourism management of this town were: services for tourists by the government, entrance tickets in Bagan Ancient Town and the management from selling tickets, public relation and check point tickets in order to preserve to this ancient town, budget for preserving the town, and zoning management for cultural tourism.

Keywords: Cultural Tourism, Management, Bagan, Myanmar

บทนำ

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็วและสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) จัดว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวทางเลือกที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวสัมผัสกับทรัพยากรท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังมีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศสมาชิกในอาเซียนพบว่า ปัจจุบันแต่ละประเทศมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวแสวงบุญ (pilgrimage tourism) ที่เน้นเกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น วิหารบายน (กัมพูชา) เมืองหลวงพระบาง (ลาว) บุโรพุทโธโบ (อินโดนีเซีย) นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา (ไทย) และพุกาม(เมียนมาร์)

สำหรับเมืองพุกาม ประเทศเมียนมาร์ เป็นเมืองหลวงของอาณาจักรพุกามซึ่งเป็นอาณาจักรแรกของเมียนมาร์ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาว่า 1,500 ปี ยังเป็นเมืองที่มีความรุ่งเรืองทางพุทธศาสนาอย่างมากในช่วงพุทธศักราชที่ 17-18 มีการติดต่อกับหลากหลายประเทศเกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น อินเดีย ศรีลังกา และเกาะสุมาตราในอินโดนีเซีย จุดเด่นของเมืองพุกามคือ ยังรักษาความเป็นเมืองศูนย์กลางทางศาสนาที่มีวิหารและเจดีย์มากกว่าหนึ่งพันองค์จนถึงปัจจุบัน ในปี 2529 เป็นปีท่องเที่ยวของประเทศพม่า พุกามเป็นเมืองที่ได้ถูกเสนอชื่อเพื่อเป็นเมืองมรดกโลก แต่ยังไม่ได้รับการประกาศหลังจากการประกาศเมืองท่องเที่ยว ได้มีความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาวัฒนธรรมทางเมืองพุกามมาตลอดจากการช่วยเหลือของ UNESCO ปัจจุบันเมืองพุกามกำลังเตรียมจัดทำร่าง

รายงาน เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกใน พ.ศ. 2562 หากได้รับการรับรองจาก คณะกรรมการมรดกโลก พุกามจะกลับมาเป็นเพชรเม็ดงามทางด้านศาสนาอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น งานวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองพุกาม และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองพุกามที่เป็น เมืองโบราณที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศเมียนมาร์ ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้เข้าใจ ถึงการคงอยู่ การปรับตัว และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ใน ปัจจุบันซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมือง พุกาม ประเทศเมียนมาร์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองพุกาม ประเทศเมียนมาร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยนำวิธีการเชิงคุณภาพ มาใช้ในการเก็บข้อมูลในภาคสนามร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บ ข้อมูลที่เมืองพุกาม ประเทศเมียนมาร์ 2 ช่วงดังนี้ ช่วงที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 7-11 พฤษภาคม 2560 ช่วงที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 21-26 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2560

ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาครั้งนี้ แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล มาจากสองแหล่งคือ

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จากการการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของเมือง พุกาม
2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 19 คน ในเมืองพุกาม ประเทศเมียนมาร์ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายระดับจังหวัดจำนวน 3 คน ให้ข้อมูล เกี่ยวกับการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวในพุกาม และข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวใน พุกาม เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติตติงานจำนวน 5 คน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยในวัดและการ จัดการวัดและโบราณสถานในพุกาม ตัวแทนผู้ประกอบการค้าขายในเมืองโบราณ 6 คน และ ประชาชนที่อาศัยในเมืองพุกามและนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 5 คน นอกจากนี้ ยังใช้การสังเกต อย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองพุกาม

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฮอยอัน และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฟูกาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์มาให้รหัสข้อมูล (coding) และนำข้อมูลจากการสังเกตมาเขียนสรุปเรียบเรียง รวมถึงเขียนสรุปอธิบายภาพถ่ายที่บันทึกในขณะที่สังเกต หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากการสังเกต สัมภาษณ์ และการทบทวนเอกสารให้เชื่อมโยงกันด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และหาข้อสรุปเกี่ยวกับการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฟูกาม และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฟูกาม

ผลการศึกษา

การนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฟูกาม ประเทศเมียนมาร์

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อประกอบการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับอัตลักษณ์ความงามทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมไปจากตน เช่น ศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อศาสนา ประเพณีและขนบธรรมเนียมต่างๆ ทั้งนี้ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเมืองฟูกาม ประเทศเมียนมาร์ พบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำมาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองฟูกามแบ่งได้เป็น 4 ด้านหลักๆ ได้แก่

อัตลักษณ์ด้านภูมิทัศน์ ที่มีสัญลักษณ์สำคัญคือพระอาทิตย์ขึ้นและลับขอบฟ้า ท่ามกลางจำนวนเจดีย์และวิหารมากมาย ในพื้นที่สี่ด้านไม้ที่แปลกตา ภาพพระอาทิตย์ขึ้นพระอาทิตย์ลับขอบฟ้าที่บนยอดเจดีย์ หรือแม้แต่พระอาทิตย์ตกดินที่ริมแม่น้ำอิรวดี ภาพทุ่งทะเลเจดีย์ในช่วงเวลากลางวัน และในยามพลบค่ำภาพธม্মาวังผ่านอารามสงฆ์ในยุคอดีต และภาพแสงไฟที่วิหารในยามค่ำคืนสวยงามมาก ที่พระจันทร์เหน้อยอดวิหารและเจดีย์เป็นภาพแปลกตาสวยงาม

ภาพที่ 1 พระอาทิตย์ขึ้นที่

เจดีย์บันเลตี

ภาพที่ 2 พระอาทิตย์ตกดินที่ริมแม่น้ำอิด

วดี

ภาพที่ 3 ท่งทะเลเจดีย์เมื่อมอง

จากยอดเจดีย์

ภาพที่ 4 รถม้าวิ่งผ่านอารามสงฆ์

อัตลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา ที่แสดงออกทั้งเอกลักษณ์ของคนเฉพาะกลุ่ม เช่น สถาปัตยกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชาวพยู ชาวมอญ ชาวอินเดีย รวมถึงสถาปัตยกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานอัตลักษณ์ระหว่างชาวพยู ชาวมอญ ชาวอินเดีย ในเจดีย์บุพญาที่สะท้อนศิลปะของชาวพยู วิหารอนันดาที่สะท้อนถึงศิลปะของมอญและอินเดีย ภายนอกวิหารในพุกามที่ยังคงแฝงศิลปกรรมของอินเดียโดยเฉพาะคติเกี่ยวกับยอดศิขร เจดีย์ชเวชิกองที่สะท้อนศิลปะแบบพม่าที่มีกลิ่นอายของมอญ สำหรับวิหารที่มีสถาปัตยกรรมเป็นแบบพม่าคือวิหารทัตตบิณญู และวิหารสถาปัตยกรรมเป็นแบบมอญคือวิหารมะนุฮาดัง นอกจากนี้ยังมีวิหารที่ภายในที่มีภาพแกะสลักหินที่เป็นสถาปัตยกรรมแบบอินเดียคือเป็นรูปพระพรหมหันเข้าแทนบุชา คือวิหารนันพญา

ภาพที่ 5 เจดีย์บุพญา

ภาพที่ 6 วิหารอนันดา

ภาพที่ 7 เจดีย์ชเวดสิกอง

ภาพที่ 8 วิหารทัตตปิณญ์

ภาพที่ 9 ภายนอกและภายในวิหาร

ภาพที่ 10 ภายนอกและภายในวิหารนันทพญา

4. **อัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต** ของคนในพุกามที่ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงจากอดีต เช่น การปฏิบัติทางศาสนกิจอย่างลึกซึ้งด้านพุทธศาสนาของคนพุกาม การดำรงรักษาพุทธศาสนาด้วยการจัดพิธีในวันอาสาฬหบูชาที่เจดีย์ชเวดสิกอง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่หมู่บ้านตองยี (Taung Bi Village) ที่ยังคงความเป็นอดีต วิถีชีวิตหมู่บ้านเมิงกาบา (Myinkaba village) การดำรงรักษาการทำเครื่องเงินตั้งแต่วินิจฉัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่บ้านเรือนที่ยังคงใช้ชีวิตอย่างอดีตที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวทางยุโรปและอเมริกาไม่อาจพบได้อีกแล้ว การทำประมงที่แม่น้ำอิรวดียังคงดำรงวิถีการยังชีพด้วยการจับปลาที่ใช้อุปกรณ์ แบบโบราณ

ภาพที่ 11 การปฏิบัติศาสนกิจของคนพุกาม

ภาพที่ 12 หมู่บ้านตองยี

ภาพที่ 13 การทำเครื่องเงินที่หมู่บ้านเมิงกาบา

ภาพที่ 14 หมู่บ้านประมงริมอิรวดี

5. อัตลักษณ์ศิลปกรรม ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพุกามเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับพุทธประวัติ ชาดก 550 ชาติ ภาพจักรวาลในศาสนาเป็นเขาพระสุเมร เทวดาในพระพุทธศาสนา พระอัครสาวก ของพระพุทธเจ้า มักเขียนภาพขนาบข้างองค์พระพุทธเจ้าในท่าพนมมือคุกเข่า และนอกจากนี้ยังพบว่า มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นแบบลวดลายอุษะ ศิลปกรรมที่เป็นสินค้าเฉพาะ คือภาพเขียนหินทราย บางส่วนมีการลอกลายมาจากวิหารในพุกาม เครื่องเงินมีการวาดลวดลายลงในเครื่องเงินที่เป็นลายนัก กษัตริ์ และพิพิธภัณฑิ์โบราณคดีพุกามที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์บางอย่างที่เคยรุ่งเรืองในอดีตของเมือง พุกาม เช่น การทำอิฐเพื่อสร้างสถาปัตยกรรมทางศาสนา การจักรสาน การแกะสลักไม้ การจักสานการ ปั่นหม้อ การจัดแสดงวิถีชีวิตของชาวพุกามในอดีต

ภาพที่ 15 จิตรกรรมฝาผนังภายในวิหาร

ภาพที่ 16 พิพิธภัณฑิ์โบราณคดีพุกาม

สุลามณี

ภาพที่ 17 การแกะสลักไม้ที่หน้าวัดชเวจีทองและการทำภาพเขียนดินทรายที่วิหารโฮโลมโ

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองพุกาม ประเทศเมียนมาร์

เมืองพุกามเป็นเมืองที่กำลังจะเข้าสู่การเป็นมรดกโลกซึ่งมีการเตรียมการก่อนเข้าสู่มรดกโลก ได้มีการเตรียมการที่จะเข้าสู่มรดกโลก ดังนั้นผู้วิจัยนำแนวคิดเรื่องแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมของแหล่งมรดกโลก มาใช้พบว่า พบว่า ปัจจุบันการจัดการมรดกโลกทางวัฒนธรรมมีความ ซับซ้อนมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ในการจัดการเมืองพุกามเน้น การดำเนินการ ที่เน้นให้ทุกภาคส่วน รวมถึงคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเพื่อการเข้าสู่การเป็นแหล่ง มรดกโลกของตนพบว่า รัฐบาล ชาวชุมชนพุกาม องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ และผู้ประกอบการร้านค้ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยว การให้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์เมืองพุกาม และการจัดการในเมืองในการ

อนุรักษ์เมืองพุกามจากหลากหลายแหล่ง โดยรายละเอียดแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองโบราณ ที่ยังคงสนับสนุนให้เกิดการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์และวัฒนธรรมในเมืองโบราณพุกามดังนี้

การให้บริการท่องเที่ยวในเมืองพุกามของหน่วยงานรัฐ จากการสังเกตและการสัมภาษณ์พบว่า หน่วยงานรัฐท้องถิ่นที่ทำงานอยู่ขึ้นตรงกับกระทรวงการท่องเที่ยวและโรงแรมของเมียนมาร์ ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวพุกามอันมี 1 แห่ง ตั้งอยู่ในเมืองพุกามใหม่ มีบริการข้อมูลเกี่ยวกับ แผ่น แผ่นพับของเมืองพุกาม ร้างกึ่ง ทะเลสาบอินเล

การจัดเก็บเงินนักท่องเที่ยวในการชมเมืองพุกาม จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมีหน่วยงานภาครัฐมี 2 หน่วยงานคือ กระทรวงการท่องเที่ยวและโรงแรมเมียนมาร์ โดยสหภาพการท่องเที่ยวเมียนมาร์เป็นผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ในการเก็บเงิน การขายบัตรท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว จุดเก็บค่าเข้าชมเมืองโบราณพุกามไว้ 5 จุด ค่าเยี่ยมชมเมืองพุกามทุกแห่งสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติยกเว้นที่พิพิธภัณฑ์โบราณคดีพุกามลักษณะตัวเป็น “Packet Ticket” ราคา 25,000 จ๊าดหรือประมาณ 20 เหรียญสหรัฐ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวเมียนมาร์ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และหน่วยงานกรมศิลปากรและพิพิธภัณฑ์แห่งชาติขึ้นตรงต่อ กระทรวงการศาสนาและวัฒนธรรมดูแลพิพิธภัณฑ์โบราณคดีพุกามที่ นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องเสียค่าเข้าชมคนละ 5,000 จ๊าด นักท่องเที่ยวชาวเมียนมาร์ผู้ใหญ่เสียค่าเข้าชม 500 จ๊าด ส่วนเด็กเสียค่าเข้าชม 250 จ๊าด

ภาพที่ 18 บัตรเข้าชมที่เมืองโบราณพุกาม

ภาพที่ 19 บัตรเข้าชมพิพิธภัณฑ์โบราณคดีพุกาม

การจัดการท่องเที่ยวเพื่อการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวเมืองพุกาม เมืองพุกาม มีหน่วยงานและวิธีการจัดการ ดังนี้

1. หน่วยงานและองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเมืองพุกามเป็นที่ได้รับการสนับสนุนหน่วยงานหลายแห่งดังนี้ (1) หน่วยงานรัฐบาลได้แก่ กระทรวงการศาสนาและวัฒนธรรมของสหภาพเมียนมาร์สนับสนุนในด้านการดูแลพิพิธภัณฑ์โบราณคดีพุกาม และกระทรวงการท่องเที่ยวและโรงแรมของสหภาพเมียนมาร์ ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวในพม่า (2) องค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรในประเทศคือ สหภาพการท่องเที่ยวเมียนมาร์ (Myanmar Tourism Federation :

MTF) ทำหน้าที่ในการจัดเก็บตัวเข้าชมเมืองโบราณพุกามโดย ร้อยละ 90 จัดส่งให้รัฐบาล คงเหลือร้อยละ 10 นำมาใช้เกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรม ความร่วมมือการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมในพุกาม ดังนี้ ร้อยละ 2 นำไปใช้เกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 2 การศึกษาวัฒนธรรม และร้อยละ 6 MTF นำมาใช้ในการบริหารจัดการและโครงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (3) องค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ องค์การชาติด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) ทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการบูรณะเมืองโบราณพุกาม และการสนับสนุนในการรักษาวัตถุในพิพิธภัณฑสถานโบราณคดีในพุกาม และ Japan International Cooperation Agency (JICA) ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการจัดทำเว็บไซต์ การฝึกอบรมคนในชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และสนับสนุนการแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในการชมภูมิทัศน์ในเมืองโบราณพุกาม (4) บริษัทเอกชนในประเทศพม่าได้แก่ บริษัทนาคาตะ ที่ทำหน้าที่ของ CSR ให้การสนับสนุนเมืองโบราณพุกาม เกี่ยวกับการรณรงค์เกี่ยวกับพลาสติก การดูแลสภาพแวดล้อมตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ (5) คหบดีและกลุ่มประชาชน ให้การสนับสนุนงบประมาณในการบูรณะ โบราณสถานและโบราณวัตถุในเมืองโบราณพุกาม (6) กอพะกะ เป็นประชาชนที่มีจิตอาสาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเงินบริจาคในวัดและวิหารเพื่อที่ทำการซ่อมแซมเจดีย์และวิหารที่ทรุดโทรมและพังทลายลง (7) กลุ่มพ่อค้าและแม่ค้า ที่ทำหน้าที่ในดูแลความสะอาดบริเวณวิหารในเมืองโบราณพุกาม

2.การจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองโบราณพุกาม ได้แก่ (1) จุดชมพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า (2) แผนที่ บอกเส้นทางท่องเที่ยวเมืองโบราณพุกาม (3) ถังขยะ ที่เป็นพลาสติกและถังขยะ (4) ป้ายต่างๆ เป็นป้ายเตือนเรื่องการแต่งกาย ป้ายห้ามถ่ายรูป ป้ายอธิบายประวัติโบราณสถาน และป้ายกั้นเขตรถเข้าบริเวณโบราณสถาน (5) ห้องสุขา บริเวณวิหารขนาดใหญ่ (6) ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวเอกชน เป็นตัวเชื่อมให้นักท่องเที่ยวได้ไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงกับเมืองโบราณพุกาม

ภาพที่ 20 จุดชมพระอาทิตย์

ภาพที่ 21 แผนที่ในพุกาม

ภาพที่ 22 ถังขยะที่พุกาม

ภาพที่ 23 ป้ายห้ามการแต่งกาย

ภาพที่ 24 ห้องสุขาที่พุกาม

ภาพที่ 25 หลักกั้นเขตโบราณสถาน

3.การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวพุกามให้เป็นที่ยูจกในสื่อออนไลน์ ทั้งเวปไซด์และแผ่นพับ มีทั้งภาษาพม่า ไทย กัมพูชา จีน ลาว เวียดนามและภาษาอังกฤษสำหรับภาษาไทยได้แก่ <http://tourism.gov.mm/th/>

4.การจัดการด้านจุดสำคัญที่ควรดู เพื่อป้องกันกรณีที่พักท่องเที่ยวไม่ได้จ่ายค่าเข้าชมที่จุดหลักใหญ่ 5 จุด MTF จึงตั้งจุดเก็บเงินที่วิหารขนาดใหญ่ และวิหารหรือเจดีย์ที่มีการชมภาพทิวทัศน์พระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า

ภาพที่ 26 จุดเก็บเงินที่ สนามบินของอู วัดอนันดา และวิหารกุนีได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบในเมืองโบราณพุกาม ประเทศเมียนมาร์ ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่นๆ ดังนี้

ด้านการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยว

1. ควรอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น โบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการอนุรักษ์ให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญประการหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มผลงานด้านศิลปหัตถกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนเพิ่มขึ้น เช่น งานภาพเขียนดินทราย งานแกะสลักไม้ การทำเครื่องเงิน โดยเปิดให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงขั้นตอนต่างๆ ในการผลิตผลงาน และผลิตเป็นสินค้าที่ระลึกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่ชุมชน

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนในแต่ละวัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมับชุมชนมากยิ่งขึ้น

ด้านแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1. หน่วยงานของรัฐควรมีการขายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ และนำเงินที่ได้จากการขายบัตรมาบริหารจัดการอย่างคุ้มค่าเพื่อการอนุรักษ์ซ่อมแซมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และควรแบ่งรายได้เพิ่มขึ้นให้ท้องถิ่น เพื่อนำเงินไปปรับปรุงทัศนียภาพของเมืองโบราณพุกาม

เช่น การปรับปรุงถนน ปรับปรุงป้ายต่างๆ ที่ทรุดโทรม สร้างห้องสุขาเพิ่มมากขึ้น และระบบการจัดการขยะในเมืองโบราณ เส้นทางเชื่อมต่อการท่องเที่ยวโดยรถม้า

2. ภาครัฐและภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ ควรมีงบประมาณสนับสนุนให้ชาวชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้จัดการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3. ควรจัดสถานที่อำนวยความสะดวก เช่น ที่นั่งพัก และห้องน้ำให้นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจัดสถานที่ให้มีลักษณะที่สอดคล้อง/กลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นๆ และควรมีบริการ Wi-Fi ฟรีสำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองโบราณพุกาม ประเทศเมียนมาร์

2. ควรมีการทำวิจัยเพื่อเปรียบเทียบแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการนำอัตลักษณ์มาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งมรดกโลกของประเทศไทยและประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะในอาเซียนซึ่งมีความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรม

References

กาญจนา แสงลิมสุวรรณ และ ศรัณยา แสงลิมสุวรรณ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. วารสารนักบริหาร, 32(4), 139-146.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

เพียกานต์ นามวงศ์. (2552). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรม ชุมชนไหล่หิน อำเภอกาบัง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ASEAN Up. (2017). The 37 World Heritage Sites in Southeast Asia. Retrieved March 2, 2017, from <https://aseanup.com/world-heritage-sites-in-southeast-asia/>

The Center for Culture and Sports of Hoi An City. (2014). Up-Dated Information on Managing tourist Activities in the Hoi An Ancient Town Site. Retrieved March 2, 2017, from <http://hoianworldheritage.org.vn>

UNESCO. (2013). Managing World Cultural Heritage. Retrieved March 2, 2017, from <http://22whc.unesco.org/document/125839>.